

1

‘DE VAKANTIE BEGINT HIER,’ MOMPSELDE EDWARD HAMMOND binnensmonds. Hij nam een slokje van zijn mineraalwater met prik, staarde wat om zich heen in de clublounge en keek door de grote ramen naar buiten, waar de vliegtuigen bij de verbindingsslurven stonden of over de startbaan taxieden. Heathrow bood op een grauwe middag in februari een weinig inspirerende aanblik, maar Hammond zag in gedachten al uit naar de skihellingen in Oostenrijk, waar de omstandigheden volgens de krant optimaal waren: in Obergurgl niets minder dan poedersneeuw van de beste soort.

Peter en Julie waren al in Oostenrijk, en halverwege een veertiendaagse vakantie. Hammond had gisteravond nog met Julie gesproken en hoorde toen pas dat een vriendin die Sophie heette zich bij hen had gevoegd. Dit leek verdacht veel op een plan om hem te koppelen; het was niet voor het eerst dat Julie probeerde een vrouw voor hem te vinden in de dertien jaar die waren verstreken sinds de dood van Kate. Misschien gebeurde er wel iets tussen Sophie en hem, misschien ook niet, maar een huwelijk lag wat hem betrof zeker niet in het verschiet.

Hij wist natuurlijk dat hij er beter uitzag dan de meeste mannen van tweeënvijftig, deed daar dan ook het nodige voor (zoals regelmatig twintig baantjes trekken in het zwembad) om zo te blijven, en had het bewijs van zijn aantrekkingskracht op vrouwen ruimschoots geleverd gekregen. Door zijn financiële status en plaats in de maatschappij vormde hij een

aantrekkelijke partij, maar daar wilde hij het dan ook maar bij laten. Het huwelijk met Kate en de manier waarop dat was beëindigd hadden hem kopschuw gemaakt voor relaties op de lange termijn. Hun dochter Alice, die nu halverwege haar eerste jaar op de universiteit was, had hem herhaaldelijk gezegd dat ze hem niet in de weg zou staan. ‘Ik wil alleen maar dat je gelukkig bent, pap.’ En dat was wat hij altijd beweerde en meestentijds ook zelf geloofde dat hij was: gelukkig – tot op zekere hoogte.

De gemoedstoestand van de mens, had een bevriende psychiater hem eens gezegd, wordt bepaald door het evenwicht dat hij heeft kunnen vinden tussen de dingen die hij wil onthouden en die welke hij liever vergeet; tussen wat hij aankan, en wat niet. Een grondregel volgens welke Hammond had getracht te leven.

Een van de dingen waarnaar hij in de krant had gezocht, behalve de situatie in de skigebieden in de Alpen, was een naam waarvan hij wist dat die op een gegeven moment de koppen zou halen. Maar hij had die naam niet gevonden. Het proces dat naar hij aannam gewoon doorliep in Den Haag leverde op dit moment blijkbaar niets op wat de aandacht van de media trok. Daar was hij, zo vlak voor het begin van zijn welverdiende vakantie, dan ook oprecht dankbaar voor.

Maar zijn dankbaarheid zou niet lang duren. Die was voorbij, hoewel hij dat in eerste instantie nog niet beseftte, op het moment dat iemand vlak naast hem zei: ‘Dokter Hammond?’

Hij keek op en zag een lange, welgevormde, opvallend knappe vrouw voor zich staan. Ze had een olijkleurige huid en donker haar, en droeg strak zittende zwarte kleren, waarbij glinsterende sieraden en een royaal decolleté om zijn aandacht streden. Een glimlach zou deze presentatie misschien hebben afgerond, als dat al de bedoeling zou zijn geweest, maar ze glimlachte niet. Integendeel. Ze maakte de indruk dat glimlachen het laatste was wat ze zou gaan doen.

‘Mag ik even?’ Er klonk een vleugje van een accent door in het Engels van haar zachte, hese stem – Spaans, vermoedde hij in eerste instantie.

‘Jazeker. Kennen wij...?’ Ze kwam op de lege stoel naast hem zitten en zette haar tas naast haar voeten op de grond. Het ijs tinkelde in haar glas en de ringen aan haar oorbellen klingelden unisono mee. ‘Kennen wij elkaar?’ Als zij ooit een patiënt van hem was geweest, had hij zich dat vast wel herinnerd. Maar zij kwam hem niet bekend voor.

‘Ik heb u wel eens eerder gezien.’ Ze nam een slokje van haar drankje

– dat naar cognac rook – en zette toen het glas neer op het tafeltje tussen hen in. ‘Maar we hebben elkaar nooit gesproken. Tot nu dan.’ Ze sprak een beetje gejaagd, viel hem op. Ze was zenuwachtig, hoewel hij geen idee had waarom.

‘Waar heeft u me... eerder gezien?’

‘In Belgrado.’ Ze schraapte haar keel. ‘Dertien jaar geleden.’

‘O, ja?’ Hij hoopte dat hij luchtig en onbezorgd op haar overkwam, maar had eerlijk gezegd de voorkeur gegeven aan elke andere stad en ieder ander tijdstip. Zijn reis naar Belgrado in het voorjaar van 1996 was niet bepaald iets waaraan hij graag herinnerd wilde worden. De man die hij daar was gaan behandelen, werd nu berecht in Den Haag. En voor wat die had gedaan kon Hammond in geen enkel opzicht verantwoordelijk worden gehouden. En toch... ‘Ik herinner me die tijd eigenlijk niet zo goed meer,’ zei hij, en hij glimlachte vluchtig.

‘Mijn naam is Ingrid Hurtado-Gazi, dokter Hammond,’ zei ze kalm. ‘Ik ben de dochter van Dragan Gazi.’

Het gebeurde hem niet vaak dat hij niet wist wat hij moest zeggen. Een van zijn sterke punten was de vlotte en geruststellende manier waarmee hij zijn patiënten bij een consult in zijn spreekkamer op hun gemak wist te stellen. Maar die vaardigheid liet hem nu in de steek. Hij stond met zijn mond vol tanden. Maar hij wist ook dat zwijgen geen optie was. ‘Juist, ja. Oké. Natuurlijk. Wel...’

‘Toen ik u zag binnenlopen, kon ik mijn geluk haast niet op...’

‘Geluk?’

‘Ik heb een probleem. Een groot probleem. Niet alleen ik, maar mijn familie, bedoel ik eigenlijk. We hebben hulp nodig. Van iemand... op wie we kunnen vertrouwen.’

‘Is uw vader ziek?’ Het zou Hammond niet verbazen als dat het geval zou blijken te zijn, hoewel daarover in de verslagen over zijn arrestatie vorig jaar niet was gerept.

‘Nee, zijn gezondheid is in orde. Hij zit op een ellendige plek... maar hij mankeert niets.’

‘Maar wat is dan...’

‘Loop even met me mee naar het raam.’ Ze knikte die kant op, en keek toen veelbetekenend naar de groepjes mensen links en rechts om hen heen. De plek waarop ze doelde hield eventuele luistervinken op veilige afstand. En het was overduidelijk dat ze ervan uitging dat Hammond dat op prijs zou stellen.

‘Oké.’

Ze stonden op en liepen naar het raam. Hun schimmige spiegelbeelden zweefden tussen hen en de vlakke grijze lucht, waarin traag een vliegtuig opsteeg. Maar de gedachten van Hammond waren in het geheel niet traag. Hij probeerde koortsachtig te bedenken hoe hij zich kon losmaken van deze situatie, die hem nu al niet lekker zat en waarvan hij wel aanvoelde dat die er niet beter op zou worden. Hij had indertijd nooit naar Belgrado moeten gaan. Hij was er toen wel uitzonderlijk goed voor beloond, maar had nu geen idee meer waar al dat geld was gebleven. Zijn uitgangspunt was altijd dat het niet uitmaakte wie een patiënt eigenlijk was, maar hij had daar nooit echt in geloofd. Neem nou zo iemand als Gazi, bijvoorbeeld.

‘Waar gaat de reis naartoe?’ vroeg hij, in een poging de sfeer zo lang mogelijk luchtig te houden.

‘Madrid. Ik heb daar tantes en ooms. Die wil ik graag bezoeken, voor ik weer naar huis ga.’

‘En waar is dat?’

‘Buenos Aires. *Papá* trouwde mijn moeder toen hij in Argentinië woonde. Misschien heeft hij u wel verteld over zijn tijd daar.’

‘Nee, dat heeft hij niet.’ Evenmin als over zijn vervolgingen, deportaties, opsluitingen, onteigeningen en uitroeiingen die later zouden leiden tot zijn dagvaarding voor het Internationaal Oorlogstribunaal voor het voormalige Joegoslavië (ICTY, het International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia). Hij had niets gezegd. En Hammond had niets gevraagd.

‘En wat zijn uw plannen, dokter Hammond?’

‘Skiën in Oostenrijk.’

Ze viel stil en keek van hem weg door het raam naar buiten. Daarna keek ze hem weer aan. ‘Dat is dan heel vervelend.’

‘Wat?’

‘Dat we elkaar hier tegen het lijf moesten lopen. Goed voor mij. Niet zo goed voor u.’

‘Wat?’ Hij vroeg zich af of hij haar verkeerd had verstaan. Maar hij wist dat dat niet zo was. En hij begon te betwijfelen of hun ontmoeting hier wel zo’n toeval was.

‘U moet iets voor me doen. Voor mijn vader. Voor mijn familie.’

‘Ik denk niet dat ik u kan helpen.’

‘Ik heb u nog niet gezegd waar het om gaat.’

‘Nee. Maar u ziet dat ik op het punt sta met vakantie te gaan.’

‘Nee, dokter. U moet hier blijven. In Engeland.’

‘Wat?’

‘Ik vind het écht heel vervelend.’

Hammond keek haar nu recht in de ogen. ‘Ik kan u werkelijk niet helpen.’

‘Wilt u me dan alstublieft de kans geven even uit te leggen wat ik graag wil dat u doet?’ Ze raakte zijn arm aan. ‘Het duurt niet lang. U hoeft alleen maar te luisteren. Alstublieft.’

Haar zachte, smekende toon en de eerste tekenen van een opkomende nieuwsgierigheid waren hem te sterk. Hij zou naar haar luisteren. En haar daarna afwijzen. ‘Goed dan. Zeg het maar.’

‘Zoals u weet is mijn vader een rijk man,’ zei ze. Ze hield zich nog meer in en leunde naar hem toe, tot ze zo ongeveer in zijn oor kon fluisteren. ‘Maar zijn geld is verstopt. Dat moet ook wel. De Servische regering – en andere mensen – willen het van hem stelen. Hij vindt dat het ons – zijn familie – toekomt. Het wordt beheerd door een man die vroeger voor hem werkte. Die wij de Boekhouder noemen. En die hier woont. In Londen. Hij kan ervoor zorgen dat het geld bij ons terechtkomt.’

‘Nou, vraag hem dan dat te doen.’

‘Dat deden we ook. Maar hij reageert niet op onze boodschappen. En ik weet niet waarom.’

‘Zoek hem op.’

‘Dat gaat niet. Ik word overal gevolgd. Als ze erachter komen wie de Boekhouder is, zijn we alles kwijt.’

‘U wordt gevolgd?’ Hammond keek achter zich. Niemand in de lounge leek ook maar in de verste verte in hen geïnteresseerd. Was de vrouw paranoïde?

‘Echt waar, dokter Hammond. Hier ben ik veilig, in deze ruimte, maar ze zaten me op de hielen tot bij de incheckbalie, en in Madrid staat er zeker iemand me op te wachten.’

‘Meent u dat nou echt?’

‘Als het niet waar was, hoefde ik u niet te vragen om voor mij contact op te nemen met de Boekhouder.’

Nu waren ze dan toch bij de kern van de zaak beland. Ze wilde dat hij als haar koerier optrad om de hand te kunnen leggen op het geld van haar vader, dat hij zonder enige twijfel zelf voor een belangrijk deel had gestolen. Het was erger dan Hammond al had gevreesd. En hij peinsde er niet over om hieraan mee te doen. Hij schudde zijn hoofd. ‘Sorry, hoor, maar...’

‘Als u weigert, zal mijn vader tijdens zijn proces dingen over u zeggen die u niet graag gezegd zou willen hebben.’

Haar parfum was zoet en rook naar gardenia’s. Leek het vermengd met een vleugje bederf, en dood, of verbeelde hij zich dat nu? Hij wist het eigenlijk niet. ‘Uw vader zegt maar wat hij wil. Ik heb mezelf niets te verwijten.’

‘Hij heeft het me verteld, dokter Hammond.’ Haar gezicht was een en al ernst. ‘Ik weet ervan.’

‘Wat weet u wáárvan?’

‘Dat een deel van uw honorarium voor de behandeling van mijn vader bestond uit de moord op uw vrouw.’

Hammonds eerste reactie op deze bizarre mededeling van Ingrid Hurtado-Gazi was alsof hij zich buiten zijn lichaam bevond, zij het dat de verschuiving plaatsvond in tijd in plaats van in ruimte. Hij kon zich niet meer herinneren wanneer iemand voor het laatst over de oorzaak van Kates dood had gesproken. Moord in al zijn brute realiteit riep een terughoudendheid op die na verloop van tijd alleen maar toenam. Maar nu voerden die paar woorden van Ingrid hem in gedachten terug naar de eerste maanden van 1996 en alle chaos en woede en tragiek die die met zich hadden meegebracht.

De roes van zijn eerste jaren met Kate had, hoe vreemd dat ook klinkt, eigenlijk een waarschuwing voor hem moeten zijn. Voor Kate was het leven één groot spel; mallotig, irritant, mooi, opwindend, scherpzinnig, hartstochtelijk en energiek als ze was. Het huwelijk en het moederschap dwongen haar, ondanks haar toewijding voor Alice, voortdurend haar grenzen te verkennen. Haar verhouding met Alan Kendall was in bepaalde opzichten dan ook een voorspelbare reactie. Die maakte haar leven, zoals ze ruiterlijk toegaf, ‘voller en meer de moeite waard’. Maar omdat bedrog niet in haar aard lag wilde ze scheiden en met een schone lei beginnen.

Hammond verliet hun huis in Wimbledon, betrok een flat in Fulham en ging niet helemaal van ganser harte zelf ook een verhouding aan. De schermutselingen over de scheiding werden steeds bitterder. Alle gesprekken verzandden in gesteggel over geld. Zijn leven had een uiterst treurige wending genomen – en ook de vooruitzichten beloofden weinig goeds.

Toen benaderde Svetozar Miljanovic, een Servische leverspecialist die

Hammond een paar jaar eerder op een conferentie had leren kennen, hem met een lucratief voorstel. Dragan Gazi, een machtig man in het regime van Milosevic, moest dringend een levertransplantatie ondergaan. En de algemene consensus was dat Hammond en zijn team van het St. George daarvoor het geschiktste waren. Het Vredesakkoord van Dayton had tot opheffing van de internationale sancties tegen Servië geleid. Er waren geen officiële obstakels die hen ervan weerhielden naar Belgrado te gaan om Gazi te behandelen. En Hammond kon zo ongeveer zijn eigen honorarium vaststellen. Het ging om geld waarvan hij gevoeglijk kon aannemen dat hij dat buiten de onderhandelingen met Kates echtscheidingsadvocaat kon houden. Hij ging akkoord.

Hij nam een anesthesist, een perfusionist en een operatiezuster mee naar Belgrado. Ze bleven tien dagen. De transplantatie zelf verliep goed. Ze waren allemaal te druk – en te goed betaald – om stil te staan bij de oorlog in Bosnië en Gazi's rol daarin. Hammond kon niet ontkennen dat hij het heel enerverend vond dat men hem vroeg vanwege zijn reputatie als levensreddend specialist en dat hij die vervolgens in de praktijk en met succes had kunnen bewijzen. De efficiency en precisie waarmee hij en zijn team hadden gewerkt hadden bijna iets militaristisch gehad.

Een week na zijn terugkeer in Londen werd Kate vermoord op het parkeerterrein van een supermarkt. De politie kwam niet verder dan dat het vermoedelijk een uit de hand gelopen beroving was geweest, of anders een zinloze daad van de een of andere gek. Ze gingen wel Hammonds gangen na op het tijdstip van haar dood, maar lieten zich er verder niet over uit of hij daar volgens hen bij betrokken kon zijn geweest. Hij was radeloos van verdriet en besepte toen pas dat hij altijd van haar was blijven houden. Maar hij hield zich groot, vooral vanwege Alice. Na verloop van tijd gaf hij de hoop op dat de politie er ooit nog in zou slagen Kates moordenaar te pakken.

Miljanovic hield hem op gezette tijden op de hoogte van Gazi's herstel. Dat verliep goed. Van Gazi zelf hoorde hij nooit iets.

Tot nu dan, indirect, via de zachte stem van zijn dochter, die met een sombere uitdrukking op haar gezicht in het loodgrijze daglicht naar Hammond staarde, in afwachting van zijn antwoord.

'Dit... is... volslagen onzin.' De woorden kwamen stotterend naar buiten.

Ingrid schudde haar hoofd. 'Niet volgens mijn vader.'

‘Hij had niets te maken met de dood van mijn vrouw. Daar was... geen enkele afspraak over.’

‘Hij zegt van wel.’

‘Dat is dan een leugen.’

‘Maar uw vrouw is wel dood. En de moordenaar is nooit gevonden. Waarom zou mijn vader daarover schuld bekennen, als hij niet schuldig is?’

Inderdaad, ja. Waarom? Dat was een vraag waarop alleen maar duistere en verontrustende antwoorden bestonden.

‘Ik geloof mijn vader, dokter Hammond. En andere mensen zullen dat ook doen, denk ik. U heeft collega’s, vrienden, familie. Hoe zouden die hierop reageren? U kunt het ontkennen, natuurlijk. Maar zal men u geloven?’

En Alice? Grote genade. Zou die zich gaan afvragen of haar vader zich misschien door de onaangename verwickelingen van een bittere echtscheiding gedwongen had gevoeld haar moeder te laten vermoorden? Zouden de zorg en liefde die hij in haar opvoeding had gestoken opwegen tegen de twijfels die bij haar zouden kunnen postvatten?

‘Misschien is er te weinig bewijs voor de politie om iets te kunnen doen. Maar er is in elk geval genoeg voor verdenking. En meer is er niet nodig om een man in uw positie onderuit te halen.’

Die kans was inderdaad afschuwelijk groot. Er waren altijd mensen die in een leugen wilden geloven, zeker in zo’n slinkse als deze. En hoe groot was die leugen eigenlijk? Had Gazi misschien wel degelijk de moord op Kate op zijn geweten, omdat hij daar om de een of andere bizarre reden zelf baat bij had? Had hij voorzien dat hij Hammond in zijn greep moest houden? Omdat er een dag kon komen waarop hij zijn dokter zou moeten dwingen om naar zijn pijpen te dansen?

‘Als u me helpt, houdt mijn vader zijn mond. Neem contact op met de Boekhouder. Zorg ervoor dat het geld wordt vrijgegeven. Dat is alles wat ik van u vraag. Het is niet moeilijk, en vergt weinig inspanning. Het zou dom zijn als u weigerde.’

Niet moeilijk? Weinig inspanning? Zal best. Of misschien ook niet. Hammond kreeg een gevoel of hij in drijfzand was gestapt. Als hij bleef staan, zou hij zinken. Maar als hij doorliep, raakte hij nog verder verstrikt.

‘En, dokter Hammond?’

2

SVETOZAR MILJANOVIC WAS EEN KLEINE, LEVENDIGE MAN, MET het postuur van een jockey en met een glimlach die op afroep klaarstond om zijn gelaatstrekken te verzachten. Alleen op onbewaakte ogenblikken kregen de melancholie en de vermoeidheid de overhand. Maar die waren slechts zichtbaar voor iemand die wist hoe je ze herkennen moest.

Edward Hammond was zo iemand. Het hoorde bij zijn diagnostische werkwijze. De meeste ziektes waren, zoals zijn vader de huisarts altijd zei, al herkenbaar voor een patiënt ook maar één symptoom had genoemd. Duidelijk aanwezig, in het gezicht, de handen, de houding. Je moest alleen weten waar je op moest letten.

Wat Hammond zag in zijn tafelgenoot in het Sheraton, die late avond in februari in 1996, was wanhoop, goed weggestopt, maar lang niet goed genoeg. Hij begreep wel dat Miljanovic de afgelopen jaren onder weinig benijdenswaardige omstandigheden had geleefd en gewerkt. Dat kon ook moeilijk anders, gegeven het isolement van Servië binnen de wereld als gevolg van diens rol in het bloedige conflict in Bosnië, om nog maar niet te spreken van de enorme inflatie en het gangsterdom die synoniemen waren geworden voor het land. Miljanovics opgewekte opmerking dat 'sinds Dayton alles beter was geworden' was zonder enige twijfel juist. Maar dat betekende nog niet dat het goed was.

'Het spijt me dat ik je niet heb kunnen helpen je artikel over hep C gepubliceerd te krijgen, Svetozar,' zei Hammond, toen duidelijk werd dat

Miljanovic niet voornemens was het onderwerp zelf aan te snijden. Het stuk betrof een verhelderend onderzoek naar de buitensporige verbreiding van hepatitis C in het voormalige Joegoslavië als gevolg van drugsgebruik en transfusies met geïnfecteerd bloed. Het verdiende zeker te worden gepubliceerd, maar geen blad had de controversie aangedurfd om een stuk van een Servische auteur op te nemen. 'Maar nu alle sancties zijn opgeheven kan je het opnieuw aanbieden.'

'Ik zie wel.' Uit Miljanovic' toon bleek wel dat hij dringender zaken aan zijn hoofd had. 'Als ik wat beter in mijn tijd zit.'

'Druk?'

'O, ja. Alcoholisme. Drugsverslaving. En het hepatitis C-probleem. Het is allemaal erger geworden na de narigheden die we hebben gehad. Mijn landgenoten hebben niet zo goed op hun lever gepast, Edward. Waardoor ik het erg druk heb, ja. En jij? Alles goed?'

'Beroepshalve kan het niet beter.'

'En persoonlijk?'

Hammond zuchtte. 'Ik ben onlangs gescheiden van mijn vrouw.'

Miljanovic trok een lelijk gezicht. 'Ah, wat ellendig. Wat spijt me dat. Je hebt een dochter, is het niet?'

'Ja. Voor Alice is het een ramp. Die is er ondersteboven van.'

'Hoe oud is ze?'

'Zeven.'

Weer een lelijk gezicht. 'Een kind van zeven heeft een moeder en een vader nodig – samen.'

Hammond glimlachte treurig. 'Zeg dat maar tegen mijn vrouw.'

'Is er... iemand anders?'

'Ik vrees van wel. Kate heeft me ingeruild voor een sportiever model.'

Miljanovic leek even net zo gebukt te gaan onder Hammonds narigheden als hijzelf. 'Ik leef met je mee, Edward. Dit soort dingen zou een mens bespaard moeten blijven. Door dit nieuws... vraag ik me af of ik je eigenlijk nog wel... mag lastigvallen met mijn voorstel.'

'Alles wat me kan afleiden van de knoeiboel die mijn leven op het ogenblik is, is het aanhoren waard, Svetozar. Kom maar op met je voorstel.'

'Prima.' Miljanovic dempte zijn stem nu wat en leunde over de tafel naar voren. 'Ik heb een heel belangrijke patiënt die een andere lever moet hebben. Wat wij hier in Belgrado niet kunnen doen. Bijna al onze goede mensen zijn het land uit. Ik heb een goed team, maar ik weet niet of ik alle complicaties van de procedure wel aankan. En dacht daarom aan jou.'